

УДК 327.2/.3:327.8

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.30>**О. В. Буряченко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5308-2570>*кандидат політичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»***О. Ю. Сохацький**ORCID ID: <https://orcid.org/000-0001-8735-866X>*доктор філософії (PhD) з міжнародних економічних відносин,
докторант кафедри міжнародних економічних відносин
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин імені Б. Д. Гаврилишина
Західноукраїнського національного університету***Н. А. Дубовик**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0151-9480>*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій*

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, КОНКУРЕНЦІЇ МІЖ ВЕЛИКИМИ ДЕРЖАВАМИ ТА СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ ГЕОПОЛІТИЧНИМИ ІНТЕРЕСАМИ

Постановка проблеми. Сучасне політичне становище держав на глобальній арені все більше визначається не лише їхньою військовою чи економічною могутністю, але й здатністю ефективно впливати на різносторонній міжнародний простір. Важливим елементом стає глобальна безпека, яка охоплює різні аспекти життя суспільства та політики. Вона включає можливість цілеспрямовано формувати світову систему та просувати сучасні цінності, що є ключовим інструментом сучасної міжнародної взаємодії.

Міжнародні відносини та конкуренція, як частини цієї діяльності, відіграють важливу роль у просуванні національних інтересів й зміцненні національної безпеки. Вони спрямована на створення довгострокових відносин із міжнародною аудиторією, захист зовнішньополітичних інтересів держави, а також поширення та роз'яснення своїх цінностей й політичних інститутів на міжнародній арені [1, с. 127].

Одним із головних механізмів міжнародних відносин є вивчення громадської думки в інших країнах та вплив на неї, а це включає не лише інформування, але й активне використання ЗМІ та інструментів «м'якої сили» для впливу на масову аудиторію. Міжнародні відносини в цілому орієнтовані на зміцнення взаєморозуміння між різними країнами та сприяють розвитку діалогу із міжнародними партнерами [2, с. 769].

Протягом останніх десятиліть дослідження ролі гегемонії в галузі міжнародних відносин проводилося переважно в межах так званої «теорії гегемоністської стабільності», прихильники якої

зосереджують свою увагу на тих аспектах цього феномена, які заведено називати «матеріальними» [3, с. 85].

До таких аспектів належать економічний добробут, глобальна безпека, військово-політична міць, а також здатність забезпечувати міжнародну систему «суспільними благами» – підтримувати безпеку, гарантувати мирне врегулювання конфліктів, насичувати світову економіку фінансовими ресурсами. Так, класичним прикладом гегемонії вважається Бреттон-Вудська система, що сформувалася після завершення Другої світової війни, в якій США здобули лідерські позиції, взявши на себе фінансовий тягар, пов'язаний з управлінням світовою економічною системою та її військовим захистом [3, с. 90]. Крім того, як зазначає Р. Майкл: «гегемоністські держави (великі держави) повинні контролювати джерела сировини, джерела капіталу, ринки та конкурентні переваги у виробництві найцінніших товарів...» [4, с. 32], що дозволяє їм надалі претендувати на розширення сфери свого впливу. Отримуючи контроль над ключовими матеріальними ресурсами, гегемоністська держава розподіляє їх всередині міжнародної системи таким чином, щоб забезпечити стійкість чинних владних відносин загалом й власного домінуючого становища зокрема.

Тому, в умовах сучасної глобалізації міжнародні відносини та конкуренція між великими державами стають важливим інструментами впливу на міжнародні процеси, сприяючи просуванню національних інтересів через створення

позитивного іміджу країн та побудову довірливих відносин з іншими державами в межах управління геополітичними інтересами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження у сфері міжнародних відносин зосереджені на еволюції стратегій великих держав, які спрямовані на забезпечення національних інтересів в умовах висхідної геополітичної напруги. Особливо увага приділяється аналізу глобальної конкуренції між США, Китаєм та ЄС, що є ключовими акторами у формуванні нової архітектури світового порядку. Дослідники, такі як Апалвік Т., Зелений В., Сохацький О., Ульріх К., Шрамм Л., аналізують концепцію пастки Фукідіда, яка пояснює потенційний конфлікт між висхідною силою (Китаєм) та панівною силою (США), а також зростаючі ризики ескалації конфліктів у різних регіонах світу, що порушує рівновагу геополітичних інтересів.

Однак, попри значну кількість досліджень, існують аспекти, що залишаються недостатньо вивченими. Веселовський А., Гавриленко Н., Калдара Д., Лікарчук Н., Майкл Р., Пересипкіна І., відзначають, що обмежена увага приділяється взаємодії гео економічних інструментів у конкуренції між великими державами, таких як санкції, торговельні війни та контроль за стратегічними ресурсами. Веселовський А., Гавриленко Н., Калдара Д., Лікарчук Н., Майкл Р., Пересипкіна І., Яков'єлло М. зауважують, що багато сучасних досліджень не враховують вплив новітніх технологій, таких як штучний інтелект і кібербезпека, на геополітичні стратегії, що використовуються великими державами для управління своїми інтересами.

Стаття націлена на заповнення цих прогалин шляхом аналізу нових аспектів конкуренції між великими державами, включаючи використання економічних важелів та глобальної безпеки.

Метою статті є дослідження міжнародних відносин через призму конкуренції між великими державами та вивчення стратегій управління їхніми геополітичними інтересами для оптимізації впливу на глобальну арену.

Виклад основного матеріалу. Література з гегемонії є обширною, і регулярно виходять нові дослідження, проте це свідчить не лише про досить серйозну опрацьованість тематики, але й про певну її фрагментованість: існує багато інтерпретацій й розумінь до концептів розвитку та функціонування великих держав. Гегемонія розглядається з позицій різних теоретичних підходів, для цього надаються огляди інтерпретацій й способів концептуалізації гегемонії різними теоретичними школами (концепція пастки Фукідіда) [5, с. 19]. Упорядковуючи теоретичні підходи, автори створюють когнітивну основу для аналізу проблем світового порядку, оскільки: «сама гегемонія

у світовому масштабі цікавить сучасний світ, враховуючи наявні виклики та тенденції», й «вона представляє собою особливо цікавий феномен в умовах відсутності світового уряду та перспектив його формування в найближчому майбутньому» [6, с. 63]. З урахуванням такого дослідницького інтересу формулюється визначення впливу великих держав на перетині соціальних теорій влади та теорій гегемонії, якими керуються сучасні науковці, попри все різноманіття підходів, представлених у цих концепціях: «...гегемонія – це легітимне правління», за якого «домінуючі гравці у світовій політиці використовують свої ресурси для підтримки домовленостей, що впорядковують життя світової спільноти», причому «багато або навіть більшість акторів підтримують гегемоністську владу, вважаючи її доречною та правильною» [6, с. 65; 7, с. 43]. Приміром, американська гегемонія зберігає міцний економічний фундамент та функціонує, як основний захисник та контролер глобальної безпеки. У цьому контексті цікавий потенціал альтернативних гравців на роль світового гегемона.

Згідно з теорією гегемоністської стабільності, там, де гегемон (велика держава) бере на себе відповідальність за забезпечення суспільних благ, а усі держави міжнародної системи отримують вигоду. І оскільки порядок у світовій політиці зазвичай створюється однією або декількома домінуючими державами, тривале існування такого союзу необхідне для стабільності світового порядку [8, с. 12]. У цьому сенсі діяльність великих держав має перевагу порівняно з анархічними міжнародними системами, що є в центрі уваги теоретиків реалістичного підходу. Так, якщо в умовах анархії матеріальні ресурси й влада розподіляються в результаті боротьби держав, які переслідують егоїстичні національні інтереси, то наявність домінуючого актора дозволяє забезпечувати централізований й відносно справедливий розподіл «суспільних благ», що гарантує стабільність усієї міжнародної системи [9, с. 4]. Маючи широкий набір інструментів як непрямого, так й прямого примусу, держави-гегемони здатні долати національний егоїзм окремих членів міжнародної спільноти, створюючи стимули для такої поведінки держав, яка б дозволяла реалізовувати колективні інтереси, досягати, користуючись термінологією Л. Шрамма та К. Ульріха: «первинних цілей суспільного життя» – збереження існуючої міжнародної системи, глобальної безпеки та економічної стабільності підтримки суверенітету держав-членів, недопущення війн та конфліктів, а також дотримання загальноприйнятих норм поведінки [10, с. 5]. Наприклад, головним конкурентом США, який кидає виклик сучасному гегемону, є Китай. Стратегія Китаю характеризується як довгострокова й інклюзивна (орієнто-

вана на співробітництво) [10, с. 13]. Китай володіє значним економічним потенціалом, – ВВП \$17,66 трлн (Рис 1). Відповідно, Китай залишається другою за величиною економікою світу, де ВВП на душу населення, – \$12 040, а річний темп зростання ВВП становить +5,2% . [11].

Натомість США має найвищі економічні показники у світі, де ВВП сягає \$27,36 трлн, відповідно на душу населення: \$81 630, тобто маємо річний темп зростання ВВП, що сягає +2,5% [11].

Варто відзначити, що за останні десять-п'ятнадцять років Китай розширює свій вплив у різних міжнародних інститутах й намагається створювати власні міжнародні інституційні структури. Відповідно протистояння Китаю та США з економічних та технологічних питань розглядається як гегемоністська боротьба [12, с. 57]. Однак поразка одного учасника не означатиме автоматично початок епохи гегемонії іншого. У Китаю немає комплексу ідей, які він може запропонувати світу. У нього також немає системи військових альянсів, що могли б згуртувати навколо нього союзників [12, с. 64].

Важливо, що всі ці гравці мають й деякі спільні проблеми. З позицій світ-системних, неограмшанських та постколоніальних теорій вони всі стикаються з однією й тією ж перешкодою для зміцнення свого світового впливу – соціальними протестами [13, с. 99].

Відповідно до вище відзначеного, варто зауважити, що враховуючи сучасні тенденції на світовій політичній арені виникають недержавні гравці, які здатні суттєво впливати на міжнародний порядок. Вони часто діють у тісній взаємодії з традиційними акторами, але при цьому автономно, не підпорядковуючись їм ієрархічно [10, с. 19]. Це призводить до того, що влада (здатність досягати поставлених

завдань) все більше відходить від політики (можливості формулювати ці завдання), переходячи з рук держави в руки недержавних акторів. В результаті держава стає слабшою через дефіцит влади, а народ втрачає довіру до здатності інститутів забезпечити його інтереси, насамперед безпеку.

Як приклад недержавного актора, який зосередив у своїх руках суттєву владу, розглядається Think20 [12, с. 89], – мережа аналітичних центрів при G20, що виконує затребувану експертну функцію й здобуває певну «експертну владу» – здатність та право формулювати порядок денний й домінуючий нарратив, навіть критично оцінювати дії держав. Think20 забезпечує «самоусвідомлення» світового порядку й, таким чином, може легітимізувати гегемонію [12, с. 96].

Аналіз міжнародних відносин й геополітичної динаміки між провідними державами, у сучасному світі, ілюструє складну взаємодію економічних інтересів, стратегічної конкуренції та безпекових викликів [13, с. 97]. В умовах глобалізованої економіки та постійних трансформацій у сфері міжнародних альянсів, великі держави формують багаторівневі стратегії, спрямовані на забезпечення гегемонії у відповідних регіонах, а також на зміцнення власної економічної й військової могутності. У цьому контексті важливими чинниками виступають як економічна дипломатія та вплив через інфраструктурні інвестиції, так і акцент на питання глобальної безпеки, ядерного стримування та екологічних ініціатив (Таблиця 1).

Інститути гегемоністського порядку забезпечують відносно мирне врегулювання конфліктів та надають гарантії невикористання військової сили, впроваджуючи відповідні стратегії (Таблиця 1),

Рис. 1. Список країн за ВВП на 2024 рік (Інфографіка LIGA.net) [11]

Таблиця 1

Порівняльний аналіз міжнародних відносин, конкуренції між великими державами та стратегій управління геополітичними інтересами.

Держава	Основні інтереси	Конкуренція з іншими державами	Стратегії управління інтересами	Приклади дій та ініціатив	Міжнародні економічні відносини	Глобальна безпека
США	Домінування у світовій економіці Безпека союзників (НАТО, Азія) Контроль міжнародних інституцій	Китай ЄС (економічна конкуренція) Регіональні сили (Іран, Північна Корея)	Політика «стримування» (containment) Створення економічних альянсів (наприклад, USMCA, Indo-Pacific Economic Framework) Військова присутність	Розширення НАТО Санкції проти країн-супротивників Залучення до міжнародних форумів, таких як ООН, G7, WTO Інвестиції у військово-технологічний розвиток	Лідерство у міжнародній фінансовій системі (МВФ, Світовий банк) Встановлення санкцій і торгових обмежень для конкурентів Просування вільної торгівлі та економічних альянсів	Участь у глобальних безпекових коаліціях (НАТО, AUKUS) Проведення військових навчань із союзниками Боротьба з тероризмом та ядерним розповсюдженням (Іран, КНДР)
Китай	Стратегічне розширення впливу (ініціатива «Один пояс, один шлях») Енергетична безпека Домінування у технологіях	США Індія (регіональне суперництво) Японія, Австралія (Азійсько-Тихоокеанський регіон)	Економічна дипломатія Використання м'якої сили (soft power) Інвестиції у критичні інфраструктурні проекти інших країн	Ініціатива «Один пояс, один шлях» Створення торгових та фінансових альянсів (RCEP) Технологічні інновації та інвестиції у кіберпростір	Розширення економічних зв'язків у Африці, Латинській Америці через інфраструктурні проекти Підтримка нових валютних систем та альтернативи долару	Розвиток власного військово-морського флоту Активна участь у миротворчих операціях ООН Підтримка режимів у стратегічних регіонах (Африка, Близький Схід)
ЄС	Економічна стабільність і єдність Глобальна екологічна політика Підтримка міжнародного права	США (торговельні суперечки) Китай (торговельна конкуренція) Туреччина (регіональне питання)	Інтеграція та координація політики у рамках ЄС Розвиток стратегічної автономії у безпеці та обороні Глобальна екологічна дипломатія	Впровадження «Зеленого курсу» (Green Deal) Санкції проти порушників міжнародного права Участь у миротворчих операціях і гуманітарних ініціативах	Активний учасник міжнародних економічних форумів (G20, WTO) Впровадження екологічних стандартів у міжнародній торгівлі Фокус на захист європейських ринків від іноземної конкуренції	Миротворча діяльність Внутрішня безпека через FRONTEX (міграція, контроль кордонів) Участь у міжнародних безпекових структурах
Індія	Регіональне лідерство у Південній Азії Енергетична безпека Баланс між Заходом і Сходом	Китай (приклад Південно-Східної Азії) Пакистан (конфлікт у Кашмірі) США (як потенційний партнер-конкурент)	Прагматична нейтральність у міжнародних конфліктах Інвестиції у військову та економічну модернізацію Підтримка стратегічного партнерства з іншими великими державами	Партнерство в рамках БРІКС Участь в Quad (Чотиристоронній діалог з безпеки) Ядерний баланс з Пакистаном	Активна участь в економічних об'єднаннях, таких як БРІКС, G20 Розвиток інфраструктури для підключення до глобальних ринків Зростаючий технологічний сектор та співпраця з великими економіками	Ядерна безпека та контроль озброєння з Пакистаном Миротворчі операції під егідою ООН Підтримка регіональних мирних ініціатив у Південній Азії

Продовження таблиці 1

Японія	Регіональна безпека (стримування загроз з боку Китаю та Північної Кореї); економічний розвиток; технологічне лідерство	Китай Північна Корея Південна Корея (економічна конкуренція)	Підтримка тісних альянсів із США Вклад у міжнародну систему безпеки (ООН, миротворчі місії) Інвестиції у технології та інновації	Підтримка американської присутності в регіоні Сприйняття політиці санкцій проти Північної Кореї Ініціативи у сфері кліматичної та технологічної політики	Розвиток експорту технологій та інновацій Участь у транстихокеанських економічних угодах (ТРР) Стратегічні інвестиції в інфраструктуру та регіональні проекти	Співпраця в системі ПРО з США Підтримка миру через дипломатію та економічні інвестиції Стимування загроз з боку Північної Кореї та Китаю
Німеччина	Економічне лідерство в ЄС Енергетична незалежність Міжнародне співробітництво та стабільність	США (торговельні розбіжності) Китай (торгівля та технології) Великобританія (після Brexit)	Підтримка європейської інтеграції Розвиток «зеленої» економіки Посилення партнерств у галузі безпеки через НАТО та ЄС	Активна роль у кліматичних ініціативах (Паризька угода) Розвиток енергетичної диверсифікації та відновлюваних джерел енергії Підтримка глобальної торгівлі та інвестицій	Провідна роль у ЄС (локомотив економіки Єврозони) Один з найбільших експортерів технологій та промислових товарів Інвестиції у «зелену» енергетику	Провідний партнер у НАТО Участь у міжнародних миротворчих операціях Підтримка ініціатив щодо контролю озброєнь та роззброєння у рамках

Джерело: власна розробка автора на основі [10]

знижуючи ймовірність застосування державами насильства та примусу. Саме тому держава-гегемон прагне до експансії підконтрольних їй інститутів, оскільки це сприяє не тільки зміцненню її геополітичних позицій, але й поширенню гегемоністських норм й цінностей, що дозволяє забезпечувати лояльність і передбачуваність поведінки другорядних держав [14, с. 159; 15, с. 57]. Тому, як пишуть Д. Калдара та М. Яков'єлло, за умов гегемонії: «сила не повинна використовуватися для забезпечення домінування найсильніших доти, доки слабкі приймають переважні владні відносини як легітимні», тобто доти, доки держава-гегемон «здатна представляти своє лідерство в термінах загальних інтересів, а не лише власних» [16, с. 1199]. Іншими словами, діяльність великих держав здійснюється за допомогою переконання, а не примусу, прагнучи представити силу нерівність як виправдану та необхідну умову розвитку й стабільності міжнародної системи, яка потребує централізованого управління для підтримання порядку. Тому нормативно-ціннісна експансія «гегемоністського блоку» набуває особливого значення з точки зору пом'якшення невдоволення асиметрією влади.

Висновки. Аналіз міжнародних відносин та конкуренції між великими державами демонструє, що глобальні процеси нині значно залежать від здатності цих країн впливати на економічну, політичну та безпекову ситуацію у світі. Важливою є роль гегемоністичних держав, які, забезпечуючи стабільність міжнародної системи, прагнуть утримувати контроль над ключовими ресурсами та ринками. Це дозволяє їм зміцнювати свої позиції та поширювати власні політичні й економічні моделі на світовій арені.

Сучасні стратегії великих держав спрямовані на збереження геополітичного домінування через економічні, технологічні та безпекові інструменти. Зокрема, суперництво між Сполученими Штатами та Китаєм є прикладом глобальної боротьби за лідерство, яка охоплює різні сфери – від економіки до впливу на міжнародні організації. Подальша ескалація конфліктів може мати непередбачувані наслідки для глобальної безпеки та створити нові виклики для світової спільноти.

Дослідження репрезентує комплексний порівняльний аналіз геополітичних та економічних стратегій великих держав, що дозволяє виявити сутнісні вектори їхньої міжнародної активності. Зіставлення стратегічних імперативів США, Китаю, ЄС та інших суб'єктів глобальної арени демонструє, що сучасні геополітичні акції дедалі більше еволюціонують у бік інтеграції економічних та безпекових інструментів. Ключовими елементами їхнього впливу стають глобальні інфраструктурні ініціативи, економічна дипломатія, технологічне лідерство та регіональна безпека,

що функціонують як інструменти політичної гегемонії. Крім того, розширення економічних альянсів та участь у міжнародних інститутах дозволяє великим державам консолідувати свої позиції в багатополлярному світі, створюючи умови для дифузії їхнього домінування та поступової трансформації глобальних норм у відповідності до їхніх стратегічних інтересів.

Зростання ролі нових технологій і недержавних акторів також змінює геополітичний ландшафт. Країни активно використовують м'яку силу та кіберінструменти для просування своїх інтересів. Водночас виникає загроза зростання соціальної нестабільності та зниження довіри до інституцій, що може спричинити зміни в балансі влади на глобальному рівні.

Оптимізація впливу великих держав на глобальну арену передбачає ретельну інтеграцію їхніх геополітичних інтересів через багатовекторні стратегії, що об'єднують економічну експансію, дипломатичний вплив та технологічну перевагу. В умовах зростаючої конкуренції між державами ключову роль відіграють інструменти економічної дипломатії та м'якої сили, які забезпечують не лише матеріальний контроль над стратегічними ресурсами, але й культурно-ідеологічну легітимацію домінування. Для досягнення цієї мети великі держави мають не лише розширювати свій вплив через економічні проекти глобального масштабу, як, наприклад, ініціатива «Один пояс, один шлях» Китаю, але й консолідувати свої зусилля в міжнародних організаціях, що дозволяє їм формувати глобальні правила гри на власну користь.

Окрім того, оптимізація впливу можлива завдяки використанню технологічних інновацій та глобальних інфраструктурних проектів, які стають новим полем конкуренції між державами. Держави-гегемони, такі як США та Китай, намагаються досягти стратегічної переваги через інвестування в розвиток технологій штучного інтелекту та кібербезпеки, що не тільки забезпечує їх лідерство у новітніх галузях, але й зміцнює їхню здатність формувати глобальні дискурси та норми. Таким чином, оптимізація впливу великих держав полягає у синтезі традиційних механізмів геополітичного домінування з новими, інноваційними підходами, що дозволяє їм не лише адаптуватися до динамічних змін глобального середовища, але й зберігати стабільну присутність на міжнародній арені.

Література

1. Зелений В., Сохацький О. Політичні Інтереси Великих Держав Та Їх Вплив На Конфлікти У Регіоні. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2023. № 6.2. С. 123–133.
2. Likarchuk N., Velychko, Z., Andrieieva O., Lenda R., Vusyk H. Manipulation as an element of the political

process in social networks. *Cuestiones Politicas*. 2023. № 41(76). P. 769–779.

3. Капітоненко М. Американська стратегічна культура й еволюція великої стратегії США у XXI столітті. *Actual Problems of International Relations*. 2022. № 1.153. С. 81–97.

4. Michael R. The Business World in 2025. Four scenarios to stress test your strategy. 2023. 25 p.

5. Aralvik T. Small Power Realities in a Great Power Realm: American Grand Strategy and Norwegian Adaptation since 2009. *Master's Thesis. Nord universitet*. 2022. P. 17–21.

6. Паршин Ю. І., Паршина М. Ю. Аналіз соціально-економічного розвитку країн в умовах геополітичної напруженості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 61–68.

7. Пересипкіна, І. В. Особливості геостратегії США в сучасних міжнародних відносинах. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2023. № 1.24. С. 39–50.

8. Веселовський А.І. Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі. Аналітична доповідь. НІСД. 2020. 33 с.

9. Гавриленко Н. М. Щодо відносин між США та КНР у торгівельній сфері. Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. С. 4–5.

10. Schramm L., Ulrich K. Leadership in European crisis politics: France, Germany, and the difficult quest for regional stabilization and integration. *Journal of European Public Policy*. 2023. P. 1–26.

11. Рейтинг 20 найбільших країн за ВВП у 2024 році. Аналітична доповідь LIGA.net. 2024 URL: <https://finance.liga.net/ua/infographic-of-the-day/infografica/reitynh-20-naibilshykh-krain-za-vvp-u-2024-rotsi>

12. Goldberg P. The unequal effects of globalization. MIT Press 2023. 109 p.

13. Lu Zhou, et al. The impact of geopolitical risks on financial development: evidence from emerging markets. *Journal of Competitiveness*. 2020. № 1. P. 93–107.

14. Лікарчук, Н. В., Лікарчук, Д. С. Інформаційно-психологічні війни: міжнародно-політичний аналіз. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. №9. С. 157–171.

15. Zhang Z., Bouri E., Klein T., Jalkh N. Geopolitical risk and the returns and volatility of global defense companies: A new race to arms? *Int. Rev. Financ. Analyse*. 2022. 327 p.

16. Caldara D, Iacoviello M. Measuring geopolitical risk. *American Economic Review*. 2022. № 112.4. P. 1194–1225.

Анотація

Буряченко О. В., Сохацький О. Ю., Дубовик Н. А. Аналіз міжнародних відносин, конкуренції між великими державами та стратегій управління геополітичними інтересами. – Стаття.

У сучасному епохальному континуумі системної трансформації світового порядку, феноменологія міжнародних відносин і динаміка конкуренції між провідними геополітичними акторами стають особливо релевантними для наукових досліджень. Пропонована стаття акцентує увагу на необхідності поглибленого

аналізу стратегій, які формуються гегемонічними суб'єктами міжнародної арени в контексті управління геополітичними інтересами. Методологічний апарат дослідження вибудовано на інтеграції теоретичних парадигм щодо аналізу гегемонії та її когнітивних та матеріальних імплікацій на міжнародну взаємодію. Особлива увага приділяється диференційованому аналізу як матеріальних, так і нематеріальних детермінант, зокрема економічної резиліентності, архітекtonіки глобальної безпеки та культурно-ідеологічної гегемонії. У рамках порівняльної методології здійснено аналіз стратегічних наративів ключових держав – Сполучених Штатів Америки, Китайської Народної Республіки, Європейського Союзу та інших вагомих суб'єктів, що функціонують у глобальному полі дискурсу конкуренції. Використання змішаних (якісних і кількісних) методів аналізу надало можливість заглиблено дослідити механізми та вектори міждержавної взаємодії в сучасних реаліях.

Фундаментальною метою дослідження є виявлення домінуючих тенденцій і стратегій, до яких вдаються великі держави для ретенції та просування своїх геополітичних амбіцій.

Результати аналізу свідчать про поступову деконструкцію традиційної парадигми конкуренції великих держав, таких як Сполучені Штати Америки та Китай, що дедалі більше набуває характеру техноцентричної та кіберсферичної боротьби. Китайська Народна Республіка продовжує нарощувати свій гегемоністський вплив завдяки ініціативі «Один пояс, один шлях», тоді як США залишаються основним стовпом архітектури глобальної безпеки. Європейський Союз, у свою чергу, концентрується на імплементації інноваційних екологічних парадигм і забезпеченні економічної стійкості. Розвиток вказаних стратегій наочно демонструє, що міждержавна конкуренція вийшла за межі класичних військово-економічних інструментів, поширюючись на нові сфери технологічного домінування.

У підсумковій частині автори акцентують увагу на необхідності стратегічного менеджменту геополітичними інтересами з метою стабілізації глобальної системи міжнародних відносин. Вони зазначають, що великі держави повинні не лише ефективно мобілізувати свої ресурсні бази задля підтримки міжнародного порядку, але й адаптувати свої стратегії до нових викликів, зокрема технологічних інновацій та глобальних трансгресивних загроз. Успіх на світовій арені дедалі більше корелює з можливістю держав синтезувати традиційні механізми впливу з новітніми формами м'якої сили та економічної дипломатії, що формує основу для нової геополітичної реальності.

Ключові слова: міжнародні відносини, великі держави, геополітичні інтереси, гегемонія, конкуренція, глобальна безпека, економічна дипломатія, міжнародні економічні відносини.

Summary

Buriachenko O. V., Sokhatskyi O. Yu., Dubovyk N. A. Analysis of international relations, competition between great powers and strategies for managing geopolitical interests. – Article.

In the modern epochal continuum of the systemic transformation of the world order, the phenomenology of

international relations and the dynamics of competition between leading geopolitical actors become particularly relevant for scientific research. The proposed article emphasizes the need for an in-depth analysis of strategies formed by hegemonic subjects of the international arena in the context of managing geopolitical interests. The conditions of postmodern globalization, which have caused deviant transformations of the international system, emphasize the growing importance of economic power and soft power as key factors that ensure the continuum of global stability.

The methodological apparatus of the study is built on the integration of theoretical paradigms for the analysis of hegemony and its cognitive and material implications for international interaction. Special attention is paid to the differentiated analysis of both material and non-material determinants, in particular economic resilience, architecture of global security and cultural and ideological hegemony. Within the framework of the comparative methodology, an analysis of the strategic narratives of key states – the United States of America, the People's Republic of China, the European Union and other important subjects operating in the global field of competition discourse – was carried out. The use of mixed (qualitative and quantitative) methods of analysis provided an opportunity to deeply investigate the mechanisms and vectors of interstate interaction in modern realities.

The fundamental goal of the study is to identify dominant trends and strategies used by major powers to retain and advance their geopolitical ambitions. The author's team is aimed at researching the correlation between technological breakthroughs and innovations

in the economic sphere and their impact on competitive processes in the global dimension.

The results of the analysis testify to the gradual deconstruction of the traditional paradigm of competition of great powers, such as the United States of America and China, which is increasingly becoming a technocentric and cyberspheric struggle. The People's Republic of China continues to increase its hegemonic influence through the Belt and Road Initiative, while the US remains the main pillar of the global security architecture. The European Union, in turn, concentrates on the implementation of innovative ecological paradigms and ensuring economic stability. The development of these strategies clearly demonstrates that interstate competition has gone beyond classic military-economic tools, spreading to new areas of technological dominance.

In the final part, the authors emphasize the need for strategic management of geopolitical interests in order to stabilize the global system of international relations. They note that great powers must not only effectively mobilize their resource bases to support international order, but also adapt their strategies to new challenges, including technological innovations and global transgressive threats. Success on the world stage is increasingly correlated with the ability of states to synthesize traditional mechanisms of influence with the latest forms of soft power and economic diplomacy, which forms the basis for a new geopolitical reality.

Key words: international relations, major powers, geopolitical interests, hegemony, competition, global security, economic diplomacy, international economic relations.